

STORTINGET

Innst. 260 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Dokument 8:84 S (2023–2024)

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen om forbud mot hawala-virksomhet

Sneve Martinussen, fra Venstre, Sveinung Rotevatn, fra Miljøpartiet De Grønne, Lan Marie Nguyen Berg, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til at forslaget er forelagt finansministeren for uttalelse. Brevet fra finansministeren av 4. mars 2024 er vedlagt denne innstillingen.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer for å forby alle former for hawala-virksomhet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eigil Knutsen, lederen Tuva Moflag, Tellef Inge Mørland, Nils Kristen Sandtrøen, Maria Aasen-Svensrud og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Tina Bru, Mahmoud Farahmand, Heidi Nordby Lunde og Helge Orten, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud, Ole André Myhrvold og Per Martin Sandtrøen, fra Fremskrittspartiet, Hans Andreas Limi og Roy Steffensen, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Marie

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til departementets utfyllende svar om hawala-virksomhet og effekten av et eventuelt forbud. Et eventuelt forbud vil mest sannsynlig medføre at store deler av overføring av kontanter til de landene hvor denne typen virksomhet anvendes, flyttes over til det svarte markedet. Konsekvensene av dette vil være mindre oversikt og kontroll for norske myndigheter.

Til tross for at flertallet deler forslagsstillernes bekymringer rundt hawala-virksomhet, er det uhensiktsmessig å innføre et totalforbud mot denne typen virksomhet. Utfordringen forbundet med hawala-virksomhet og den trusselen dette kan utgjøre for det norske samfunnet, må tas på alvor. Det er viktig at myndighetene kontinuerlig vurderer hvordan man kan opprettholde best mulig kontroll med denne typen virksomhet, og iverksetter nødvendige tiltak for å redusere risikoen for at trusselaktører kan bruke denne typen overføring til å finansiere terror eller annen ulovlig virksomhet.

Flertallet ser det som viktig å styrke myndighetenes evne til å føre tilsyn og kontroll med hawala-virksomhetene, med den hensikt å forebygge og redusere sannsynligheten for lovbrudd i forbindelse med overføring av kontanter til utlandet. Flertallet foreslår på denne bakgrunn at forslaget ikke vedtas.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De

Grønne viser til at det er straffbart å yte betalingstjenester uten tillatelse. Betalingsforetakene som dette forslaget omhandler, er underlagt hvitvaskingsloven og må registrere og lagre opplysninger og dokumenter. Foretakene må også rapportere om valutaveksling og overføring av betalingsmidler inn og ut av Norge.

Disse medlemmer viser til at dersom den regulerte overføringen gjennom hawala-virksomhet strammes inn, vil eneste alternativ for å overføre penger til land med svak eller manglende bankinfrastruktur være å sende fysiske kontanter. Disse medlemmer viser til at Finansdepartementet trekker fram at selv om det er lovlig å sende kontanter, er det en fordel om overføringen heller skjer via virksomheter som er regulert og under tilsyn.

Disse medlemmer viser til at dersom man fjerner denne muligheten, vil ikke det hindre at penger overføres ut av Norge. Disse medlemmer understreker at dersom man avskaffer muligheten for regulert pengeoverføring, vil alternativet antakelig være ulovlig virksomhet. Disse medlemmer peker på at Finanstilsynet mener risikoen for hvitvasking i så fall vil øke. Disse medlemmer viser til at det også blir vanskeligere å ha oversikt over pengeoverføringer ut av landet, og at flere vil overføre penger ulovlig, slik det var før 2010.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til sin felles merknad med Høyre og Venstre i Innst. 247 L (2009–2010), hvor det til innføringen av en lovregulert hawala-virksomhet ble anført:

«Virksomhetens art taler for at departementet bør følge opp lovverket tett mht. om det gir ønsket effekt, om man har truffet riktig mht. begrensninger og om lovforslaget gir bedre oversikt og kontroll.»

Videre viser disse medlemmer til påpekningen i rapporten Nasjonal risikovurdering – Hvitvasking og terrorfinansiering 2020, fra Politidirektoratet og PST, hvor det fremgår:

«Store summer overføres årlig fra Norge til utlandet, blant annet ved bruk av betalingsformidling og hawala. Pengene ender ofte i konflikt- og krigsområder, og i randsonen av slike områder. Overførslene gjøres ofte av personer med utenlandsk opprinnelse. Noen av dem er godt kjent av politiet, med forbindelser til narkotika, vold og radikalisering. Selv om de fleste av transaksjonene trolig er midler av legal opprinnelse som går til familie, er det i flere tilfeller mistenkelige forhold knyttet til både den som overfører og den som mottar pengene.»

Disse medlemmer konstaterer at forutsetningen i merknaden til Innst. 247 L (2009–2010) ikke synes

å være imøtekommet, og disse medlemmer mener dette illustrerer at tilsynsvirksomheten ikke er tilstrekkelig til å forhindre at dette transaksjonssystemet i omfattende utstrekning medvirker til hvitvasking og terrorfinansiering.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke tilsyn og kontroll med hawala-virksomhetene, med den hensikt å forebygge og redusere sannsynligheten for lovbrudd i forbindelse med overføring av kontanter til utlandet.»

«Dersom betryggende kontroll ikke realistisk kan etableres, bes regjeringen komme tilbake til Stortinget med sin vurdering av hensiktsmessigheten av å opprettholde hawala-virksomhet i Norge.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen styrke tilsyn og kontroll med hawala-virksomhetene, med den hensikt å forebygge og redusere sannsynligheten for lovbrudd i forbindelse med overføring av kontanter til utlandet.

Forslag 2

Dersom betryggende kontroll ikke realistisk kan etableres, bes regjeringen komme tilbake til Stortinget med sin vurdering av hensiktsmessigheten av å opprettholde hawala-virksomhet i Norge.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:84 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen om forbud mot hawala-virksomhet – vedtas ikke.

Oslo, i finanskomiteen, den 16. april 2024

Tuva Moflag

leder

Mahmoud Farahmand

ordfører

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Stortingets finanskomite
Stortinget
Karl Johansgate 22
0026OSLO

Deres ref

Vår ref
24/932 -

Dato
4 .03.2024

Dokument 8:84 S (2023-2024) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen om forbud mot hawala-virksomhet - uttalelse fra finansministeren

Jeg viser til finanskomiteens brev 13. februar 2024 med oversendelse av Dok. 8:84 S (2023-2024), der det bes om min uttalelse til forslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen.

I representantforslaget fremmes det følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer for å forby alle former for hawala-virksomhet.»

Forslagsstillerne mener at et betalingssystem som fremstår som skreddersydd for å anonymisere og skjule betalinger og transaksjoner, ikke er en verneverdig interesse som bør tillates å operere i Norge. De mener dette tvert imot er en virksomhet som undergraver en effektiv rettshåndhevelse som heller ikke er en viktig del av det norske markedet for betalingsformidling og transaksjoner. De viser til at det således ikke er noen vektige argumenter for at en slik virksomhet skal få operere, og at den derfor bør forbys.

Innledningsvis understreker jeg at det er straffbart å yte betalingstjenester uten tillatelse. Videre er betalingsforetak underlagt hvitvaskingsloven, blant annet om registrering og lagring av opplysninger og dokumenter. I tillegg skal foretak som kan drive valutavirksomhet etter finansforetaksloven, rapportere til Valutaregisteret om valutaveksling og om overføring av betalingsmidler inn og ut av Norge. Dette inkluderer de foretakene som har fått en begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester

etter reglene i finansforetaksloven § 2-10 fjerde ledd. Disse kan kun tilby betalingstjenesten «pengeoverføringer». Dette er de foretakene som i Norge kan yte en form for betalingstjenester som ligner «hawala-virksomhet». «Hawala» brukes som betegnelse på et uformelt system for betaling og pengeoverføringer over landegrensler.

Forslagsstillerne viser til omtalen i Innst. 247 L (2009-2010) punkt 2.2 om enklere virksomhet for betalingstjenester. Jeg oppfatter derfor representantforslaget slik at det gjelder begrensninger på adgangen for foretak med begrenset tillatelse til å tilby betalingstjenesten pengeoverføringer. Tillatelsen gir adgang til maksimalt å overføre fem millioner kroner per måned, dvs. maksimalt 60 millioner kroner i året.

Sending av kontanter kan være eneste alternativ for å overføre penger til land med svak eller manglende bankinfrastruktur. Det er ikke ulovlig å sende kontanter som er lovlig ervervet, så lenge man følger det regelverket som gjelder. Samtidig er det viktig å redusere risikoen ved overføringer til utlandet. Det kan derfor være en fordel at sendingen skjer via virksomheter som er regulert og under tilsyn. Dette var vurderingen da mulighetene til å få begrenset tillatelse ble innført i 2010. Spørsmålet ble dessuten vurdert på nytt i 2017 da Siv Jensen var finansminister, i forbindelse med gjennomføring av de offentligrettslige delene av andre betalingstjenestedirektiv. Jeg viser til Prop. 110 L (2017-2018) punkt 5.2.5. Finanstilsynet har ikke grunnlag for å anse situasjonen for å være vesentlig endret i dag.

Finanstilsynet følger opp foretakene som har begrenset tillatelse til å yte betalingstjenester. Finanstilsynet har ved flere anledninger tilbakekalt tillatelser, i tillegg til at foretak som i utgangspunktet fikk tillatelser etter en overgangsordning i 2011, ikke fikk fornyet tillatelsene sine.

Dersom vi skulle fjerne muligheten for å få begrenset tillatelse, vil det ikke hindre at penger overføres ut av Norge. Alternativet til regulert pengeoverføring vil antakelig være ulovlig virksomhet, eventuelt at foretakene blir agent for utenlandske betalingsforetak. Finanstilsynet mener at risikoen for hvitvasking vil øke der virksomhet skjer i uregulerte former. Muligheten til å drive som betalingsforetak og som agent for betalingsforetak fra et annet EØS-land følger av våre EØS-rettslige forpliktelser.

Færre muligheter til å tilby pengeoverføringer i regulerte former vil kunne føre til at det blir vanskeligere å ha oversikt over pengeoverføringer ut av landet. Det er grunn til å anta at flere vil yte tjenesten ulovlig, slik situasjonen var før 2010. Foretak med konsesjon er underlagt regulering, tilsynsmessig oppfølging og krav til dokumentasjon av informasjon knyttet til transaksjoner som gjennomføres. Det er allerede forbudt å tilby betalingstjenester uten konsesjon, og en utvidelse av forbudet vil ikke bidra til at det blir lettere å oppdage og straffeforfølge aktører som driver uregulert og ulovlig pengeoverføringsvirksomhet. Jeg viser i den forbindelse til *Nasjonal Risikovurdering* –

Hvitvasking og terrorfinansiering 2022 fra Økokrim og Politiets sikkerhetstjeneste (PST), hvor følgende fremgår på s. 32:

«Innstramming av hvitvaskingsregelverket og tilbaketrekking av konsesjonen til flere betalingsforetak som bedrev ulovlig hawala-virksomhet, medførte at flere av foretakene startet med betydelig utførsel av kontanter i 2019. Nå ser vi en stor nedgang i deklart fysisk utførsel av kontanter. Det er grunn til å tro at nedgangen skyldes at Hawala-aktører i stedet for å deklare den fysiske utførselen, smugler kontanter ut av landet.»

Sakene det vises til her, og i forslaget, gjelder ulovlig virksomhet.

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum

